

разом зі студентом одночасно, ансамблеве музикування, застосування додаткових музичних інструментів (метроном, плейбек і т.д.)

10. Неможливість синхронізувати жест, фонограму і спів (у музичному мистецтві доля секунди має значення).

Деякі перелічені проблеми, як от перевантаженість студентів обсягом робіт, низька активність студентів тощо вирішувались локально керівництвом факультету, завідувачами кафедр та викладачами факультету. Вирішення ж більшості технічних проблем потребує уваги керівництва університету й переходу на платне використання сервісів для відеозв'язку, хмарно-орієнтованих навчальних середовищ закладу (наприклад, Google Workspace for Education, Microsoft 365).

Література:

1. Коротун О.В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2016. № 3. С. 117-129.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 "Про затвердження положення про дистанційне навчання". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
3. Петухова Л.С., Осипова Н.В. Електронна система підтримки нормативно-правової бази дистанційної системи навчання URL: <http://ite.kspu.edu/index.php/ite/article/view/509/521>
4. Зворотній зв'язок : як воно навчатися дистанційно? URL : <http://chnpu.edu.ua/component/k2/item/2585-zvorotnii-zv-iazok-ia-k-vono-navchatysia-dystantsiino>

СУЧАСНІ ВИМОГИ СУСПІЛЬСТВА ДО ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сойко І. М.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»
м. Рівне, Україна*

Орієнтація сучасної освіти України на європейські виміри вимагає нової освітньої політики у формуванні конкурентоспроможного фахівця та всебічного розвитку особистості. Модернізація вищої освіти України позначила важливу проблему реформування системи підготовки фахівців із початкової освіти – підвищення якості освіти, формування готовності випускників ЗВО до подальшої діяльності й життя в суспільстві.

Основні ж положення державної політики у сфері освіти викладені в «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [5], в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна 2016 – 2030» [6] та інших документах, які визначають мету, стратегічні напрями й основні завдання соціально-економічного розвитку.

Стратегія розвитку національної системи освіти передбачає інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір, її відповідність сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам. Тому модернізація і розвиток освіти набувають випереджального безперервного характеру, передбачають гнучке реагування на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі. Підвищення якісного рівня освіти спрямоване на забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства й економічного зростання держави, розв'язання соціальних проблем суспільства, неперервне навчання й розвиток особистості.

«Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» закріпила положення про те, що підготовка педагогічних працівників є центральним завданням

модернізації освіти, провідним принципом державної освітньої політики. Розроблення нових підходів до професійно-педагогічної освіти передбачає низку перетворень, найбільш важлива з яких – створення умов для особистісного та професійного розвитку як дитини, так і педагога [5].

Дослідженню питань професійної підготовки майбутніх учителів приділяли увагу такі вчені, як В. Андрущенко, О. Антонова, І. Бех, Г. Васянович, С. Вітвіцька, О. Дубасенюк, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, Н. Ничкало, В. Майборода, О. Матвієнко, Н. Побірченко, С. Сисоєва, М. Чайка, О. Янкович та ін. Суттєво впливають на оновлення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи праці науковців В. Бондаря, Н. Бібік, М. Євтуха, Н. Кичук, Л. Коваль, Я. Кодлюк, О. Комар, А. Крамаренко, А. Кучерявого, О. Матвієнко, С. Мартиненко, І. Осадченко, Д. Пашенко, Н. Побірченко, О. Савченко та ін.

Досвід педагогічної діяльності дають підстави визначити основні стратегічні лінії підготовки майбутнього учителя початкових класів в умовах реформування освітньої галузі: модернізація змісту підготовки майбутнього вчителя початкової школи; використання інноваційних методів у професійній підготовці майбутніх педагогів; орієнтація на науково-дослідну роботу; спрямування освітнього процесу в підготовці майбутніх педагогів на забезпечення завдань національного виховання; формування навичок саморегуляції майбутніх фахівців з початкової освіти.

Модернізація змісту підготовки майбутнього вчителя початкової школи пов'язана з вирішенням поставлених завдань щодо упровадження у ЗВО компетентісно орієнтованої моделі навчання. У вищій школі перехід на компетентісно орієнтовану підготовку розглядається у двох аспектах. По-перше, відбувається модернізація змісту професійної освіти, що передбачає його відбір і структурування з одночасним визначенням результативної складової освітнього процесу – набуття студентами компетентностей. По-друге, постає потреба навчити майбутніх учителів цілеспрямовано формувати в учнів ключові та предметні компетентності [4, с. 36]. Модернізована школа вимагає відповідної професійної підготовки майбутнього вчителя, який був би компетентний у питаннях щодо реалізації нового Державного стандарту початкової освіти, активно підтримував гуманізацію освіти, ідей дитиноцентризму та людиноцентризму в навчанні, застосовував принцип особистісного зорієнтованого підходу у навчанні молодших школярів, а також інформаційних технологій у навчальний процес початкової школи [3].

Сучасний учитель, зокрема і початкової школи, відповідно до нової концепції повинен володіти компетентностями, що дає йому змогу розвиватися та стати успішнішим у реалізації навчання для своїх учнів: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична грамотність; компетентності в природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння навчатися впродовж життя; соціальні і громадянські компетентності; підприємливість; загальнокультурна грамотність; екологічна грамотність і здорове життя [3].

В умовах модернізації освітньої галузі особливий акцент здійснюється на інтегроване навчання у початковій школі, у зв'язку з чим важливою є орієнтація у професійній діяльності майбутнього вчителя до такого навчання. Інтеграція – необхідна умова сучасного навчального процесу, її можлива реалізація в межах будь – якого навчального закладу здійснила б перехід цього закладу на новий рівень його розвитку. Інтеграційні процеси у професійній освіті останніми роками посідають щораз важливіше місце, оскільки вони спрямовані на реалізацію нових освітніх ідеалів – формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток їх творчих здібностей та потенційних можливостей. Ідея інтегрованого навчання актуальна, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній людині самотійно досягти тієї чи іншої життєвої цілі, творчо самостверджуватися в різних соціальних сферах. Інтеграція вважається необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого можливо створити в учнів цілісну картину світу. Через інтеграцію

здійснюється особистісно зорієнтований підхід до навчання, тому що учень самостійно спроможний обирати «опорні» знання з різних предметів з максимальною орієнтацією на суб'єктивний досвід, що склався в нього під впливом як попереднього навчання, так і більш широкою взаємодії з навколишньою дійсністю [7, с. 29].

Впровадження інтеграції в освітній процес актуальне, тому що дає змогу «спресувати» споріднений матеріал кількох предметів навколо однієї теми, усувати дублювання у вивченні ряду питань; ущільнити знання, тобто реконструювати фрагмент знань таким чином, засвоєння якого вимагає менше часу, проте породжує еквівалентні загально навчальні та технологічні уміння; опанувати з учнями значний за обсягом навчальний матеріал, досягти цілісності знань; залучати учнів до процесу здобуття знань; формувати творчу особистість учня, його здібності; дати можливість учням застосовувати набуті знання з різних навчальних предметів у професійній діяльності.

Майбутнього вчителя варто орієнтувати на формування в учнів критичного мислення, оцінки надійності джерел інформації; виокремлення необхідної інформації та обробки її; аналізу та оцінки власних чи чужих висловлювань, припущень, висновків, аргументів, гіпотез, переконань; постановки запитань з метою одержання точнішої інформації або її перевірки; розгляду проблеми з різних точок зору та порівняння різних позицій і підходів під час їх вирішення; висловлювання власної позиції, влучності добору мовленнєвих засобів для побудови висловлювань; прийняття обґрунтованих рішень.

Підготовка майбутнього педагога, зокрема вчителя початкової школи, при організації професійного навчання будується на основі використання сучасних знань, методик та інноваційних технологій. Викладач, крім володіння комунікативною компетенцією, повинен володіти професійною і загальнокультурною компетентністю.

Основною діяльністю для педагога є педагогічне спілкування. А для того, щоб організувати спілкування, щоб спонукати учня до бажання ділитися особистою інформацією, своєю власною думкою, точкою зору, необхідно створити сприятливу атмосферу на уроці. Під педагогічним спілкуванням звичайно розуміють професійне спілкування викладача з учнями в процесі навчання і виховання, спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату і в цілому на психологічну оптимізацію навчальної діяльності і взаємин між учителем і учнями.

Саме в руслі педагогічного спілкування реалізуються всі професійні функції, основними з яких є навчання і виховання. Педагогічне спілкування включає прийоми і навички взаємодії педагога і учнівського колективу, змістом якого є обмін інформацією, надання навчально-виховного впливу і організації взаєморозуміння. Педагог виступає як ініціатор цього процесу, організовує його, керує ним.

Ці особливості накладають певну відповідальність на викладача іноземної мови, який повинен не тільки досконало володіти лінгвістичними знаннями та мати гарну методичну підготовку, але і бути чудовим мовним партнером, здатним передати свою закоханість в мову, якій він навчає учнів, в культуру, яку ця мова являє собою. Учитель повинен бути здатний створити мотивацію до навчання, таку атмосферу довіри і комфортності, яка сприяла б розкутості учнів, подоланні будь-яких бар'єрів, почуття невпевненості, появи бажання спілкуватися, ділитися своїми думками.

Традиційно процес підготовки вчителя початкової школи має репродуктивно-відтворювальний характер, а це означає, що студенти засвоюють методику як систему правил, узагальнень, що стосуються дій учителя у типових ситуаціях викладання різних навчальних дисциплін. Як наслідок, творчі сили майбутнього педагога і його здатність до творчого мислення залишаються нерозвиненими. Більш плідною є позиція, яка зорієнтована на організацію діяльності студентів з метою формування у них готовності до творчої професійної діяльності, у контексті наукової теми кафедри – готовність до розвитку мислення молодших школярів.

Особливо великі можливості для творчого професійного зростання вчителя закладені у початковому курсі рідної мови, який зорієнтований на формування мовної особистості

молодшого школяра, оволодіння учнями рідною мовою як засобом спілкування і самовираження, усвідомлення функції кожної мовної одиниці, доцільне вживання її в усному й писемному мовленні. Отже, вчитель початкової школи приречений на творчість, оскільки, по-перше, він має справу з мовою і дитячим мовленням. А мовлення, як відомо, виконує і пізнавальну, й інформативно-комунікативну, і гносеологічну, і експресивну функції. Інакше кажучи, оволодіння мовленнєвою діяльністю дозволяє молодшому школяреві осмислити світ, дізнатись багато нового про світ і про себе, щоб потім змістовно спілкуватися із співрозмовниками, оцінюючи при цьому продуктивність власних думок. По-друге, вчитель початкових класів виконує важливу роль у творенні-вибудові особистості учня, його інтелекту, мислення, моралі, естетичних смаків. Отже, продукування правильних за змістом, але трафаретних, нецікавих у структурному відношенні уроків мови й читання недостатньо для того, щоб розв'язати весь комплекс завдань мовно-літературної освітньої галузі.

Підготовка майбутніх учителів ґрунтується на психолого-педагогічних дослідженнях, у яких знайшло підтвердження положення про те, що всі уміння, зокрема вміння розвитку мислення учнів, формуються і виявляються в діяльності, що потребує цих умінь. Успішному розв'язанню завдань підготовки студентів до розвитку мислення молодших школярів на матеріалі рідної мови сприяє викладання циклу психолого-педагогічних дисциплін, проведення всіх видів педагогічної практики, залучення майбутніх учителів до науково-дослідної роботи. Особливо значущими для них є, крім основних положень загальної та вікової психології, концепції педагогічної психології (теорії співвідношення навчання й розвитку, навчальної діяльності, поетапного формування розумових дій та ін.).

Загальновідомо, що дидактичні ідеї можуть бути реалізовані лише через методичні системи. Саме під час пошуку відповідей на питання про принципи навчання рідної мови в початковій школі, способи організації пізнавальної діяльності учнів, типологію, структуру й вимоги до сучасного уроку мови забезпечується органічний взаємозв'язок дидактики й методики викладання української мови. Наприклад, дидактична теорія проблемного навчання дозволила перебудувати процес мовної освіти молодших школярів, а саме організувати на уроках пошукову або частково-пошукову діяльність учнів із метою формування в них основ самостійності мислення, творчого розвитку особистості [2, с. 92].

Для того, щоб досягнути відповідності теоретичної і практичної підготовки майбутніх учителів, необхідно створити освітнє середовище, яке включає:

1) спостереження студентами реального навчально-виховного процесу в початкових класах при вивченні психолого-педагогічних дисциплін (за допомогою демонстрації навчальних відеозаписів або відвідування загальноосвітньої школи I ступеня) та аналіз результатів діяльності;

2) використання навчального матеріалу, різноманітного за змістом та формою, що відображує багатогранність професійних завдань педагога;

3) надання студенту свободи вибору способів виконання навчальних завдань;

4) використання на аудиторних заняттях активних форм і методів навчання (ділові ігри, мікронавчання, розв'язання проблемних педагогічних ситуацій), які ставлять студентів у позицію дослідників, спонукають до виявлення ефективних методів і прийомів розвитку мислення учнів у процесі застосування знань на практиці;

5) постійну увагу викладача до змісту, аналізу й оцінки індивідуальних способів навчальної діяльності, що стимулює студента до усвідомлення не лише результату, а й процесу своєї роботи; 6) розробку і використання індивідуальних програм навчання, які враховують етапи формування умінь розвитку мислення учнів, та узгодження їх із системою відповідного контролю [1].

Основним завданням сучасної вищої педагогічної освіти є забезпечення процесу саморозвитку майбутніх педагогів, формування їхньої готовності до постійного професійного саморозвитку, так як соціальним замовленням сьогоденного українського суспільства стає потреба у особистості конкурентоспроможного педагога, орієнтованого на безперервну професійну самоосвіту і самовдосконалення.

Постійний професійний саморозвиток майбутніх учителів – це постійний динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості студента на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму в педагогічній діяльності.

Література:

1. Абашкіна Н.В. Розвиток професійної освіти в Німеччині (кінець XIX – XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» Н. В. Абашкіна; Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2007. 40 с.
2. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту : Статті. Нариси. Інтерв'ю. В.П. Андрущенко. К. : Знання України, 2004. – 738 с.
3. Бойко А. Парадигмальні напрями виховання : варіанти вибору А. Бойко Рідна шк. 2001. № 1. С. 7–10.
4. Бондар В. Болонська конвенція : підготовка вчителя початкової школи В. Бондар Директор шк., ліцею, гімназії. 2004. № 6. С. 48–53.
5. Бутенко Н.І. Естетичний досвід вчителя як наукова проблема Н.І. Бутенко Естетичний досвід вчителя : теорія і практика : монографія Н. Бутенко, І.А. Зязюн, М.П. Лещенко та ін. ; наук. ред. В.Г. Бутенко ; АПН України, Український НДІ естетич. освіти, Рівненський екон. гуманіт. ін-т. Херсон, 1997. С. 11–26.
6. Васянович Г.П. Морально-правова відповідальність педагога (теор.-методологічний аспект): монографія Г.П. Васянович ; наук. ред. І.А. Зязюн ; передм. Г. Дегтярьової та ін. ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України, Львівський наук.-прак. центр. Львів, 1997. 163 с.
7. Вишневецький О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси О.Вишневецький; Львівський обл. пед. тов-во ім. Г. Ващенко. Львів : Львів. обл. наук.-метод. ін-т освіти, 1996. 238 с.

ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОЛЬКЛОРУ

Максимчук Н. С.

*викладач кафедри початкової та дошкільної освіти
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» одним із основних завдань закладу вищої освіти є формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах [1].

Відповідно до Концепції екологічної освіти України, підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи (не насильство, а гармонійне співіснування з нею!), повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України [2].

У методичних рекомендаціях до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) 2021 зазначено, що основою для формування природодоцільної